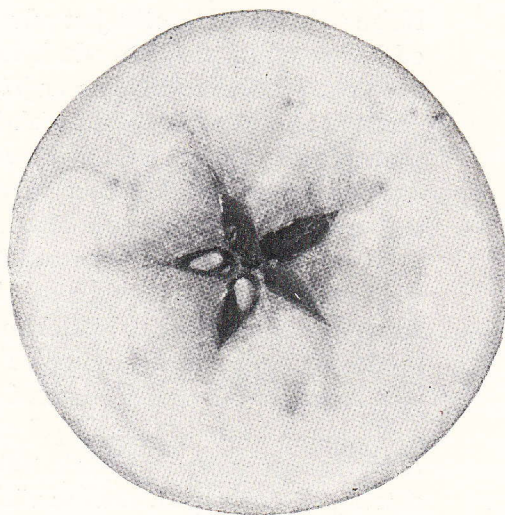
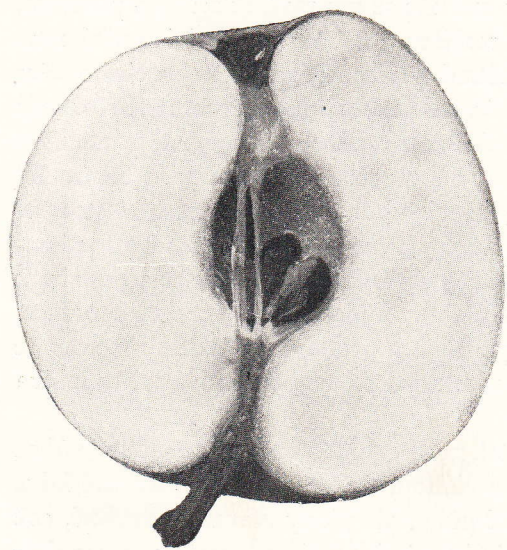

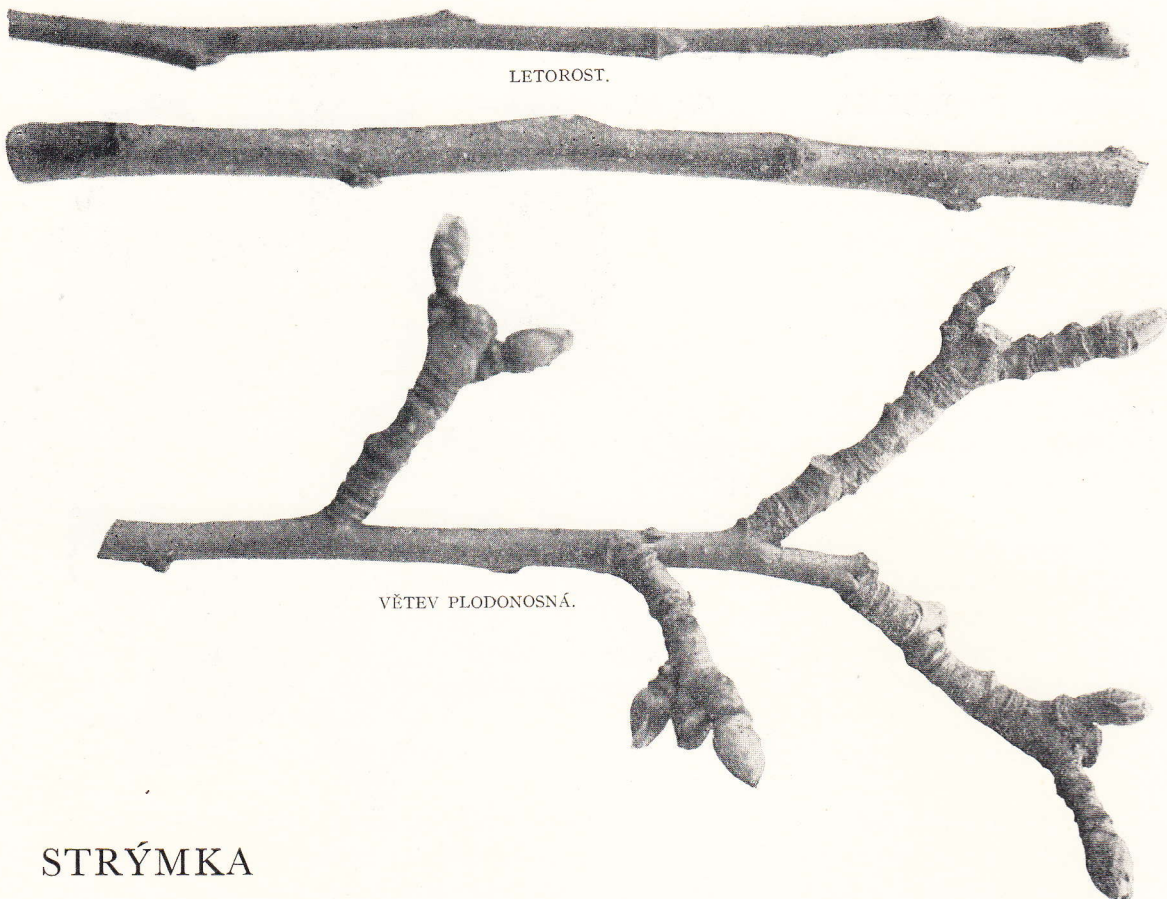
Jan Říha ČESKÉ OVOCE

JABLKA

Čís. 60.

STRÝMKA - *Grosser Bohnapfel* - *Gros-Bohn*

STRÝMKA

O původu Strýmky se neví nic určitého. Nejstarší němečtí autoři píší, že pochází z Porýnska, mladší pak již jen zkrátka, že jest to odrůda německá. V nejnovějším díle „Deutschlands Obstsorten“ se dočítáme, že povstalo prý v sopečné pánvi Neuwiedské v Porýní, kde se pěstuje odpradáвна ve velké míře. Avšak ani zde se nepraví, zdali tam povstalo, Nelze tedy tvrditi, jakého jest původu. U nás jest rozšířeno velmi hojně, také se však neví od kdy se u nás pěstuje a zda bylo přineseno odněkud k nám. Děkan Rössler činí o něm zmínku, že je obdržel z Německa již v roce 1799, což však nevylučuje možnost, že bylo u nás pěstováno již předtím, jemu však bylo neznámo. Ale jest rozšířeno všeobecně a není na venkově zahrady, zvláště u dvorů velkostatků, kde by nebylo několik prastarých „Strýmek“ jichž stáří nelze určit. Z toho vidno, že bylo dříve u nás oblíbeno více a musilo ustoupiti jen novějším zavedeným odrudám, ač má mnoho dobrých vlastností, z nichž velmi vzácná je ta, že se udrží plody bez zvláštních zařízení až do nové sklizně a i déle. Na podzim a v zimě nejsou plody arcitě požívání schopné, když však nadejde květen, červen, červenec, kdy naprosto není jiných jablek, pak teprve se uplatňuje a prodává se často drážce než se prodávaly lepší odrůdy v zimě. Také i výborná vlastnost, že lze přezimovati tato jablka jako brambory ve stozích, dodává jim vyšší ceny.

Na jakost půdy se nemusí při sázení bráti zřetel, roste všude, kde může jablň vûbec růsti. Nejlépe prospívá v půdě těžké s dostatečnou vláhou, avšak propustné, zvláště když obsahuje hojně vápna. Daří se však i v sušší, lehké půdě, ale plody zůstanou drobné, což asi zavdalo příčinu k tomu, že mnozí autoři rozlišují Strýmku velkou a malou, ač ve skutečnosti nelze jich od sebe rozeznati a aspoň u nás v Čechách nikdo nezná malé Strýmky, zato však Strýmku velkou, která na suchých místech přináší plody jako vlašské ořechy veliké, které nejsou ani prodejné a musí se zpracovati na jablčák. Místo také jest každé

dobré, vystavené i největším větrům, byt bylo položeno sebe výše v pohoří; v příčině té není druhé odrůdy, která by vyhovovala tak všeobecně. Tak velké plody (85 × 85), které se zároveň sličně vybarvují, jak Leroy ve svém spise „Dictionnaire de Pomologie“ obrysem znázorňuje, skýtají stromy arcit jen v půdě teplé a nejlepší, u nás se tak velké nevyvinou nikdy. Hodí se jen k pěstování vysokých stromů, které se mají sázeti v polních sadech, pastvinách, na pustých stráních, podél silnic, vůbec všude, kde jablonoň lze zasaditi. Do domácích malých zahrádek nelze jich doporučovati, k účelu tomu jest dostatek odrůd cennějších.

Stromky ve školkách rostou velice bujně a zdravě, vyvinují skvostné, kuželovité, silné kmeny, které se výborně hodí k mezišlechtění jiných, slabě rostoucích odrůd. Později se rozvětvují v mohutně veliké koruny, zprvu úzké a vysoké, teprve během let se ohýbají větve do výše trčící a kladou na stranu, však letorosty opět do výše trčí, čímž nabývají tvaru široce kulovitého. Rostou až do pozdního stáří zdravě, jen v těžkých, nepropustných jílech, také i v půdách písčitých a suchých trpívají rakovinou. Některý rok bývají listy napadeny plísní, plody však zůstávají zcela čisté. Roditi začínají sice pozdě, až když odrostou stromy, pak plodí ob rok velice hojně a mezitím méně, vždy však něco, často tolik, že plody zůstanou drobné.

Letorosty narůstají dlouhé a štíhlé, ke konci slábnou, pod oky se prohýbají zcela mírně a hojně je pokrývá tmavě šedá plst; po ořtení se lesknou, mají barvu tmavěhnědou, ve stínu zelenavěhnědou a velmi jemný, stříbřitý závoj je pokrývá po větším díle. Žlutavé, čárkovité tečky se rozptylují zcela řídko.

Dlouhá, úzká, velká oka přiléhají a jsou na patkách stejně jako oka vysokých, náhle však mělce prohnutých, pak klínovitě mizejících, s třemi zcela krátkými žebérky. Květních poupat se vyvinuje mnoho, zůstávají malá a jsou štíhlá, červenavá a pokrývá je lehce šedá plst.

Listy na stromech jen se lesknou, kypí tmavou zelenou barvou, jsou pevné a silné, vlnaté na spodní straně, dlouhé asi 85 mm, širové 57 mm, vejčité, mají špičky krátké, jako nastavené, kraje mělce, avšak ostré, obyčejně dvojmo pilovitě zoubkované a dlouhé řapíky asi 20 mm. Na plodonosných větvích jsou však mnohem větší, dlouhé až 120 mm, široké 70 mm, eliptické, jedna strana bývá delší a mohutněji vyvinuta, kraje mají o něco hruběji zoubkované a řapíky dlouhé až 35 mm.

Stromy vykvétají pátý až šestý den jablonoňového květu, kvetou vždy velmi hojně, květy zřídka pomrznou, čímž jest podmíněna hojná plodnost. V rozpuku jim dodávají bledě červenavá poupata jen bělavého, málo načervenalého vzhledu. Jednotlivé květy, široké asi 50 mm, bílé a jemně růžově stíněné jsou sestaveny z plátků vzájemně se dosahujících. (Viz obraz.)

Přiložený barevný obraz, podle plodů se stromů rostoucích v okolí Chlumce n. Cidl., znázorňuje velikost a tvar plodů s vysokokmenů za velké úrody ve váze asi 100 g. Za menší úrody bývají plody o něco větší, těžké až 140 g, mnoho jich jest však ještě menších. Tvar se mění málo; jsou vesměs zdánlivě vysoké, ve skutečnosti jak vysoké tak široké, v poměru asi 60 × 60. Mají tvar vejčitý, k temeni se zužují o něco více než ke stopce, kdež se zaokrouhlují pěkně; některé se zužují na obě strany stejně, takže mají tvar více válcovitý, najdou se však i úplně kulovité plody.

Kalíšky mají napolo otevřené, zelené a šedě ochmýřené, sestavené z užších a dlouhých ústů, které se dole sotva dotýkají vzájemně, kloní se proti sobě, pak se vztyčují a vězí v jamkách mělkých, užších, v nichž vznikají zcela plochá žebérka, která hrbolí téměř zcela mírně, táhnou se asi přes polovinu plodu a jeho kulatost sotva zřetelně hranatí.

Mnohé plody mají stopky zcela kratinké a zdužnělé, jiné polozdužnělé až dřevnaté, zelené a porezavělé a asi tak dlouhé, že z jamek vyčnívají 5—8 mm; plody maličké je mí-

vají ještě delší. Jamky bývají úzké, hlubší i mělké, často v ně zabíhající hrbol je zužuje a jsou jemně paprskovitě porezavělé.

Slupku mají hladkou a málo lesklou, zprvu jako tráva zelenou a zahnědle pruhovanou, teprve k jaru poněkud, avšak málo zežloutnou a slunečná strana bývá jako natečkovaně zarudlá a nenápadně pruhovaná; pruhy se rozptylují jednotlivě až na stranu zastíněnou. Jemné tečky, zelenavé, v červeném žlutavé se řídce rozptylují, bývají ke stopce silnější, vroubené často žlutavě neb červenavě a mění se ke kalíšku v bělavé píhy. Na některých plodech se vyskytují sem tam rezavé skvrny.

Bělavě zelenavá dužnina, později do žlutava se měnící a štavnatá jest hrubší, zprvu řepovitá, měkne až pozdě na jaře a má chuť prostě, nejdříve ostře, později lahodněji nakyslou se zahořklou příchutí.

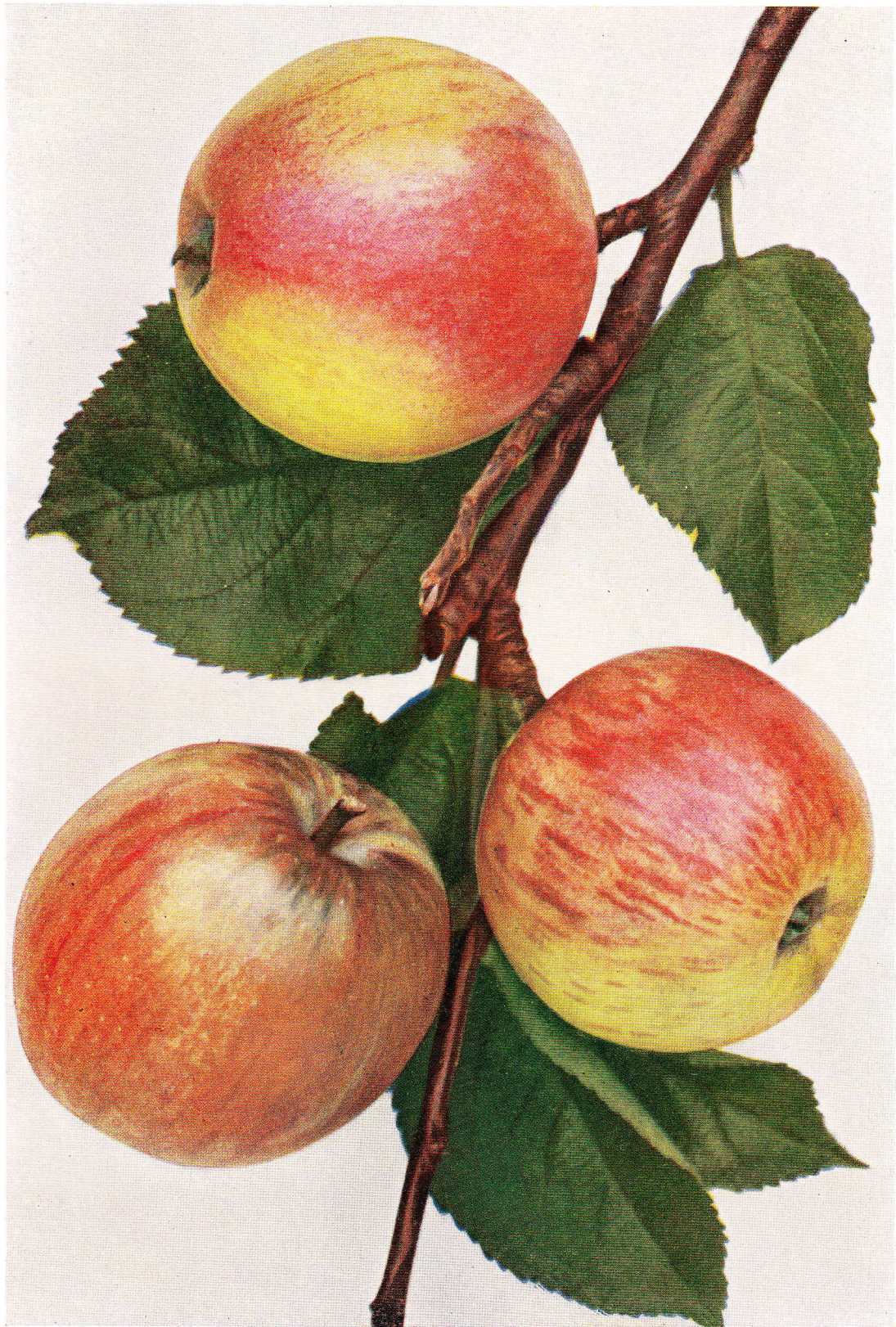
Od mělkého, kuželovitého podkališí se táhnou zelenavá vlákna, obkličující jaderník; ten má osu úzce dutou, do níž se zcela úzkou šterbinou otvírají dlouhá pozdra, úzká, po stěnách jen řídce natrhaná. Každé pouzdro chová obvykle dvě dosti velká jádra, dlouze zašpičatělá, mnohdy i nevyvinutá.

Plody se mají dlouho ponechati na stromech, vybarvují se lépe. K potřebě dospívají až v březnu a podržují šťávu až do pozdního léta a i déle. K snědku jest poněkud kruté, zato v kuchyni, když není již jiných, se dá dobře upotřebiti; mimo to jest zcela dobré k výrobě jablčáku. Pro obchod není tvrdšího jablka, snáší dopravu beze všeho balení zcela dobře. Také i přezimování nepůsobí starostí a z nouze vydrží jako brambory ve stohu, dobře chráněném proti mrazům.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji je chováni pod jménem Strýmka čís. 47.

Popisy lze nalézt: Thomayer „České Ovoce“ čís. 48, Strýmka, „Moravské Ovoce“ čís. 41, Strymka, Pixa se popisuje ve svém „Klíči štěpařském“ pod nepravým jménem Weylimek veliký, „Handbuch der Obstkunde“ čís. 164, Grosser Bohnapfel, Engelbrecht, „Deut. Apfelsorten“ čís. 611, „Der Obstzüchter“ 1913 str. 273, „Pomol. Monatshefte“ 1899 str. 237 též tak, „Deutschlands Obstsorten“, „Deut. Obstcabinet“ Grosser rheinischer Bohnapfel. Dr. Diel popisuje v prvním svazku na str. 220 pod jménem Grosser Rheinischer Bohnapfel patrně zcela jinou odrůdu, poněvadž píše: má dužninu chruplavou, čistě bílou, jemné kořenné, sladké chuti, beze vší kyseliny! Leroy „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 195, Gros-Bohn, Jankowski „Sad i ogród owocowy“ str. 353, Grochówka wielka.

Z vedlejších jmen jsou známa: Štrýma, Štrýmka, na Moravě Kyseláče, Válníky, na Slovinsku Veliki bonovec, dále Vittaria picta, Bohnapfel, Weisser Bohnapfel.

STRÝMKA – *Grosser Bohnapfel.* – *Gros-Bohn.*